

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE LEGE. || ET OBITER DE LIBERTATE CHRISTIANA
ASERTIONES THEOLOGICAE, AD PROMOVENDAM
studiorum renouationem Anni 1573. in disputationem
proposenda in Archiepiscopali Collegio Societatis ...**

**Broich, Willem von dem
Lupsius, Johann**

Moguntiae, 1573

Legis humanae natura & qualitas. Cap. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46889)

dem quoq; semper sunt apud omnes, & quo quidq; mutabilis, eo minus late patens.

32. **Q**UOD si quis querat unde ista aut constantia, aut mutabilitas? aptè respondebitur, quòd illa de hominum mentibus, quavis etiam iniquitate, deleri nequeant, (quòd amius ad horam ita videatur, quando peccans contra rationem agit: Videtur enim apud se tacitè dicere, iam non esse sequendam rationem; ut verò absolutè pronunciet, ex ratione vivendum non esse, contingit nunquam) Nec autem possint, iam propter concitatos affectus & perturbationes animi immodicas, iam propter assuetudinem pravam & comparatos habitus virtuti siue rationi repugnantes.

33. **S**I neq; hìc sistatur, sed qua de causa deleri de cordibus nequeant interrogetur, non video, quid dici possit, nisi quod ita altè in federint, ut prius rationem prorsus de homine tollas, quam ista de mente eradas. Nam ulterius adhuc sciscitando pergere, est, Cur Deus hominem fecerit hominem, causam indagare.

34. **I**T A Q U E quocunq; te veritas, quicquid agas, semper & ubiq; incurrunt in oculos, magis quam caelum, caeloq; infixà astra, diu, noctuq; conspicua: quae etsi omnes cernunt, non omnes tamen mirantur, nec inde philosophandi occasionem sumunt, Sapientia tantum illud est opus, de quo scriptum est: Da sapienti occasionem, & addetur ei sapientia. Sic nec cuiusvis est, ex notissimis illis rerum vel agendarum, vel omittendarum principijs alia deducere, aut patentissima ad certum aliquod genus, nec absurde, nec in epte cohibere, prudenti id est, & in rebus versatori, quibus neq; ingenium, neq; experientia rerum deest.

Legis humanae natura & qualitas Cap. 5.

35. **C**VI studio si potestas publica, cum publico quoq; commodo, tanquam scopo praefixo, accedat, nascetur lex humana, quae nempe ratio est ex legis naturae principijs, hominum prudentum industria & sagacitate deducta, autoritate pollentium sancita, dirigendis ad reipub. utilitatem subditorum actionibus accommodata.

36. **N**A M utilitatem humanae legis qui vel nescit, vel agnoscere non vult, eam de mediò tollat, & continuo videbit audaciam effrenem ferri, improbitatem dominari, innocentiam opprimi, virtutem calcari, furtis, libidinibus, latrocinijs, nullo deniq; non facinororum & flagitiorum genere omnia permisceri.

37. **S**i autem tutum non est hanc veritatem via tam periculosa discere, doceat nos ratio omnibus in rebus homines suo studere commodo, quare legibus ferendis & suscipiendis.

38. **S**uo autem dum student commodo, nihil nisi naturam perficere contendunt, cuius illustrius exemplum haberi non potuit, quam quod praesens negotium afferet; Ex naturali enim

li enim lege, vt dictum est, humana deriuatur, aut igitur naturalis non est utilis, quod in Dei iniuriam redundat, aut humana suam quoq; utilitatem habet.

39. **PORRO** autem non vno modo, secundum omnem sui partem à naturali oritur, partim enim ita vt radices in eam agat, partim vt materiam ab ea subministratam certa ratione definiendam assumat. Nam quia malum nullum debet abire impune, idcirco statuit omnes Reipub. perturbatores supplicio afficiendos; Et quoniam fures aliqua pena multandi, decreuit illis apud plerasq; gentes suspendium.

40. **O P O R T E T** ergo vel præluceat naturalis, humana, vel præbeat illi definitionis materiam, ita preparatam, vt verset eam pro arbitrio, & quam volet formam illam induat, circumstantijs tamen diligenter examinatis. Quemadmodum (vt ad superiora aliud exemplum adijciatur) postquam natura decreuit vindictam de peccato sumendam, relinquit hominum arbitrio, vt ieiunio, vel oratione, aut elemosynarum largitione id fiat. Quod si lege humana ad vnum è tribus astringenda sit, sanè considerare oportebit, quid horum magis auaro quadret, quid libi dinoso, quid pigro & inertis. Quia in re etiam natura nos instruit. Quis enim non iudicat primo largitionem, secundo abstinentiam, tertio laborem cæteris grauiorem videri? Nullum non subibit tenax laborem, dummodo liceat illi thesaurum integrum retinere, contra qui hoc sibi propositum habet, vt cupiditates suas explicat, omnia profundit, & labores graues non recusat, spe maioris voluptatis explenda. De omnibus alijs ita iudices licet.

41. **I A M** quoniam omne quod ab alio ortum habet, necesse est cum eo quoq; conuentionem quandam & congruentiam habeat: quod & perpetuo accidit ijs quæ referuntur ad finem: Lex humana vt omnibus suis numeris absoluat, vt qualitatibus suis ornatur, erit honesta, iusta, ita sub facultate naturæ, vt non abhorreat à consuetudine patriæ, temporibus locisq; accommodata, necessaria & interim utilis, perspicua, communi cuius utilitati scripta, & vt breuiter tribusq; vt dici solet, verbis rem absoluamus, religioni congruet, disciplina conueniet, saluti proficiet. Sic enim & summa Regula, id est, legi diuinæ, & propria proximæq; hoc est, naturali, & fini, ad quem destinatur, respondebit.

Varia partitiones legis humanæ. Cap. 6.

42. **S E C A T V R** autem variè lex humana secundum ea quæ naturæ eius insunt, nempe quod à naturali deriuatur, quod ad publicum commodum spectet, quod à principe constituatur, quod actiones humanas dirigat.

43. **I V X T A** primū enim dicimus leges alias esse iuris gentiū, alias vero iuris ciuilit.

44. **I V R I S**